

کودک ، قرآن و مهارت‌های زندگی

(چگونه، پیام‌های قرآن را به کودکان خود منتقل کنیم؟)

تألیف: دکتر محمد بیستونی

بیستونی، محمد، ۱۳۳۷ -
 کودک، قرآن و مهارت‌های زندگی (چگونه پیام‌های قرآن را به
 کودکان خود منتقل کنیم؟) - تفسیر کودک / تألیف محمد بیستونی.
 قم - انتشارات بیان جوان، ۱۳۹۳
 و، ۵۶۳ ص : ۲۲ × ۲۹ سم
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۸-۳۲۹-۰ ISBN:
 تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴ -- ادبیات کودکان و نوجوانان
 مهارت‌های زندگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 ۱۳۹۳ ۷ ت ۹۵ ب / ۹۸ BP
 [ج] ۲۹۷/۱۸ کتابخانه ملی ایران ۳۶۴۳۵۳۶

عنوان: کودک، قرآن و مهارت‌های زندگی
 تألیف: دکتر محمد بیستونی
 تایپ و صفحه‌آرایی: مهدیه سیدی
 نوبت و تاریخ چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۳
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 ناشر: انتشارات بیان جوان
 چاپخانه: قم - دکتر سلیمانزاده
 شابک: ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۸-۳۲۹-۰

حق چاپ محفوظ نیست. هرگونه نسخه‌برداری و چاپ از این کتاب به منظور توسعه فرهنگ
 قرآن کریم، **بلامانع است.**

انتشارات بیان جوان

(ناشر تخصصی اتحادیه مؤسسات قرآنی تفسیر جوان)

تهران، خیابان پاسداران، بین گلستان هشتم و نهم (روبروی پمپ بنزین)، شماره ۵۵۱،

طبقه همکف، واحد ۴، تلفکس: ۲۲۵۸۹۶۲۶

Email: Info@tafsirejavan.com — www.Tafsirejavan.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.ketab.ir

تقدیم به «محمد امین» کودکی که «خیر و برکت» را برای
بشریت به ارمغان آورد.

و تقدیم به «عیسی مسیح» که در کودکی «بندگی خدا» را
افتخار خود می‌دانست.

و تقدیم به «موسی کلیم الله» همان کودکی که
«رسواگر فرعونیان» بود.

و تقدیم به «شیرخواره امام حسین (ع)» کودکی که پیام آور
«مقاومت و فداکاری» است.

و تقدیم به همه «کودکانی» که تاریخ را ساختند و به بشریت
«آیین بزرگی» آموختند.

متن تأییدیه مرجع عالی‌قدر حضرت آیت‌الله‌العظمی جعفر سبحانی
رئیس رشته‌های تخصصی «تفسیر، تبلیغ و کلام» در حوزه علمیه قم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یکی از کام‌های مؤثر که باید مفسران اسلامی در تشریح و تفهیم مقاصد عالی قرآن بردارند، این است که؛ دگرگونی عمیقی در شیوه تفسیر به‌وجود آورند و از تکرار تفسیر قرآن به شیوه ترتیبی که سوره به سوره یا آیه به آیه است، خودداری نمایند و توجه خود را به شیوه دیگری که همان «تفسیر موضوعی» است، معطوف سازند. آنگاه خواهند دید در این نوع تفسیر چه پنجره‌های زیبایی از علوم و معارف قرآن در چشم‌انداز تفسیری آنان گشوده می‌شود.

در همین راستا برادر فرزانه جناب آقای دکتر محمد بیستونی رئیس گروه مؤسسات قرآنی تفسیر جوان در تلاشی بیست ساله با لطف و عنایات ویژه الهی، شش نوع تفسیر موضوعی برای شش مخاطب هدف تحت عناوین تفسیر کودک، تفسیر نوجوان، تفسیر جوان، تفسیر زنان، تفسیر مردان و تفسیر خانواده با نظارت علمای برجسته حوزه‌های علمیه تألیف و منتشر نموده و چندین کتب ارزنده قرآنی و تفسیر موضوعی مستقل را نیز تحت عناوینی همچون تغذیه، باستان‌شناسی، هنرهای دستی، دنیای حیوانات، شعر و شاعری، آب و باران، فقر و ثروت، نهج‌البلاغه جوان، خلاصه‌الغدير، لغت‌شناسی و مفاهیم قرآن کریم و... را با نگاه ویژه به قرآن، حدیث و علوم روز برای نسل جوان تألیف، چاپ و منتشر نموده است که این حجم از فعالیت‌های تأثیرگذار قرآنی در نوع خود کم‌نظیر می‌باشد.

برای ایشان تداوم توفیقات و طول عمر همراه با صحت، عزت و حسن عاقبت را خواهانم و به همه خانواده‌های محترم و جوانان عزیز توصیه می‌نمایم از همه آثار ارزشمند و کاربردی ایشان که با محتوای عمیق و ساده و زیباترین شکل ارائه شده است، حداکثر استفاده را بنمایند.

قم - جعفر سبحانی

۸۸ / ۸ / ۴

متن تأییدیه مرجع عالی قدر حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برادر عزیزم جناب آقای دکتر محمد بیستونی دامت توفیقاته

سلام علیکم و رحمة الله

توفیقات جنابعالی در نشر معارف قرآن کریم در قسمت های متنوع و مختلف که همه آنها حاکی از ایمان و عقیده و نیت خالص و ذوق سرشار آن جناب است، را تبریک می گویم. جَزَاكُمُ اللَّهُ خَيْرًا وَ زَادَكُمْ تَوْفِيقًا.

حقاً هریک از نوشته ها و نشریات شما که از جنبه خاصی معارف و مفاهیم قرآن مجید را منعکس می کند و شفای دردها را نشان می دهد و قطره ای از دریای بی کران قرآنی را به نمایش می گذارد، حاکی از انس و ممارست فراوانی است که با قرآن مجید داشته اید. ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

پس از تقدیر از تشکیل مؤسسه قرآنی جوان و تألیفات ارزشمند آن برادر محترم، مزید توفیقاتتان را از خداوند متعال مسألت می نمایم.

حسین نوری همدانی

۱۳۹۰/۱۱/۲۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کودکان امانت‌هایی هستند که از جانب خداوند متعال به دست والدین سپرده شده‌اند و گفتارها و رفتارهای والدین و تربیت صحیح آنها باعث خواهد شد که کودک، انسانی بافضیلت شود.

اگر پدر و مادر در طریق عبادت و تقوا قدم برداشته و مراقب قول و عمل خود باشند و کودک نیز در محیطی سالم پرورش یابد و تربیت مذهبی داشته باشد، در آینده فردی صالح و باتقوا خواهد شد.

تفاوت زیادی وجود دارد بین دو کودک که یکی همیشه شاهد نماز، عبادت، تلاوت قرآن و رفتار نیکوی والدین خود بوده و تربیت قرآنی داشته باشد و دیگری که در زندگی همیشه شاهد دزدی، اعتیاد، خشونت و پرخاشگری، فسادهای اخلاقی و سایر آلودگی‌های والدین بوده است. به هر حال عوامل محیطی و شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، انضباطی، معنوی، اعتقادی و مذهبی که کودک در آن پرورش می‌یابد، تأثیر به‌سزایی در تربیت او خواهد داشت و باعث خواهد شد که کودک در طریق خیر و سعادت و یا در طریق شر و شقاوت و بدبختی قرار گیرد. از جهت روانشناسی و رشد هوشی و شخصیتی، کودک از بدو تولد و به موازات سایر زمینه‌ها در طی برخورد با محیط و کسب تجربیات مختلف رشد می‌یابد و این رشد به‌طور طبیعی تا حدود ۱۵ سالگی ادامه یافته و از آن به بعد چیزی که در ذهن وی افزایش می‌یابد، تجربیاتی است که بر اساس ظرفیت ثابت و در طی برخورد با محیط به صورت مفاهیم و مهارت‌های ساده و یا پیچیده ذهنی در ذهن ایجاد می‌شود. در سنین کودکی است که رؤیاها و تخیلات نیکوی دینی می‌تواند وسیله خوبی برای پرورش ذهنی کودک شود و باعث تقویت روحیه و ایمان او گردد.

بدیهی است که هر پدر و مادر متدین، عاقل و دوراندیش باید فرزند خود را در مسیر تربیت قرآنی قرار داده و از راه‌ها و روش‌هایی که باعث تفهیم بیشتر آیات قرآنی در کودک می‌شود، استفاده نماید.

استفاده از لوازم سمعی و بصری و به ترسیم کشیدن قصه و پیام‌های انسان‌ساز قرآنی آن‌هم به طریقی زیبا و جذاب و قابل فهم، وسیله خوبی است که ذهنیتی سرشار از شور و شوق معنوی و الهی در کودک ایجاد نماید و والدین می‌توانند با استفاده از این وسیله ارزنده، فرزندان سالم، صالح و باتقوا تربیت نمایند و همراه با فراهم آوردن سایر امکانات و وسایل تربیتی و آموزشی، انسان‌هایی نیکو و شایسته تحویل جامعه دهند.

اولین تفسیر گرافیکی (تصویری) قرآن کریم که به اهتمام شخصیت بزرگوار و دانشمند گرامی جناب آقای دکتر محمد بیستونی و سایر همکاران عالیقدرشان تألیف شده است، به اعتقاد علمی و تخصصی اینجانب یکی از بهترین روش‌های کاربردی نیل به اهدافی است که گفته شد.

امیدوارم تلاش‌های تخصصی و علمی بسیار مؤثر مؤسسه قرآنی تفسیر جوان، کودکان و جوانان شایسته‌ای را در پرتو «انس با قرآن» تربیت و به جامعه جهانی تقدیم نماید.

دکتر محمدحسین نجمی - روانپزشک (از انگلستان) و مدرس دانشگاه

مقدمه

در قرآن متناسب با مخاطبین هدف این کتاب آسمانی و برای سنین متفاوت، موضوعات خاص یا صفات مختلفی از خداوند مطرح شده است. شما اگر روش صحیح کار با قرآن برای کودکان را ندانید، ناخواسته کودک خود را به موضوعات پیچیده یا نامربوط به نیازهای وی حواله خواهید داد یا «خدای خشن و قاتل» را در ذهن «کودک» ترسیم خواهید نمود که نتیجه آن، به هم ریختن آرامش روانی و ایجاد اختلال در تعادل رفتاری وی خواهد بود، در صورتی که اگر رمز و راز و پیام‌های قرآن را در ارتباط با آیات مورد نیاز آنها فرابگیرید، می‌تواند کودکی سالم، بانشاط، دارای رفتاری متعادل و آینده‌ای روشن داشته باشید زیرا خدایی را برایش ترسیم کرده اید که دوست و یار و مددکار اوست و همیشه با او مهربان است.

قرآن و کودک

برخی از والدین و مربیان درباره آموزش محتوای قرآن به کودکان بر این باورند که؛ کتاب آسمانی ما پر از مطالب و استدلال‌های عقلی و سنگین است و فهم و هضم آنها برای کودکان ممکن نیست. بنده شاهد مصاحبه تلویزیونی با یک نویسنده و مفسر برجسته قرآنی بودم که اظهار می‌داشت: «قرآن تا قبل از سن تکلیف و بلوغ برای بچه‌ها مطلبی ندارد»!

در حالی که قرآن کریم به استناد آیات متعدد برای «همه مردم» و «آحاد افراد بشر حتی کودکان عزیز قابل استفاده بوده و نسخه شفابخش برای همه انسان‌هاست. به آیات زیر توجه کنید:

- * «هَذَا يَأْنٍ لِلنَّاسِ...: این قرآن آشکارکننده و نشان‌دهنده (راه زندگی) برای مردم است...» (۱۳۸ / آل عمران).
- * «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ...: ماه رمضان همان ماهی است که قرآن در آن نازل شده است، قرآنی که برای "انسان‌ها" مایه هدایت است...» (۱۸۵ / بقره).
- * «هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ...: این قرآن، وسیله بصیرت‌افزایی و آگاهی‌بخشی "مردم" می‌باشد...» (۲۰ / جاثیه).
- * «تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا: مبارک است آن خدایی که قرآن را بر بنده خود نازل کرد تا با تمسک به آن، "همه افراد بشر" را از انجام کارهای ناشایسته برحذر دارد» (۱ / فرقان).

چنان‌که مشاهده می‌فرمایید در هیچ‌یک از آیات یادشده، «کودک» از «عموم مردم» مستثنی نشده و این گروه خاص سنی نیز جزء مشمولین خطاب عمومی «ناس» و «عالمین» می‌باشد.

آیه دیگری که صراحت بیشتری بر اثبات این معنا دارد، آیه ۲۸ سوره سبأ است که می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ...: ما تو را ای پیامبر ﷺ برای هدایت همه آحاد بشر (اعم از کودک، نوجوان، جوان، زنان و مردان) به رسالت و پیامبری انتخاب کردیم...» (۲۸ / سبأ). آیا ابزار هدایت مردم توسط پیامبر ﷺ جز «قرآن کریم» بود؟ و آیا می‌توان کودکان را از شمول صریح آیه بالا استثناء نمود؟

بنابراین قرآن برای همه افراد از جمله کودکان عزیز آیات خاصی دارد که در صورت استخراج این قبیل آیات و تبیین و تفسیر صحیح «پیام» آنها، کودکان نیز می‌توانند همچون بزرگترها، از این دریای زیبا و اقیانوس بی‌کران، نسخه‌های متعدد برای آموزش و ارتقاء «مهارت‌های زندگی» را استخراج و بهره‌برداری نمایند.

سؤال کلیدی این است که: چگونه پیام‌ها و مفاهیم زندگی‌ساز قرآن کریم را به کودکان ۴ تا ۱۳ ساله آموزش دهیم؟ کتاب «کودک، قرآن و مهارت‌های زندگی» برای پاسخ به همین سؤال تألیف گردیده و از نظرات مراجع عظام تقلید، علماء برجسته حوزه‌های علمیه، استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران مختلف در تدوین این کتاب استفاده شده است.

تذکر دو نکته را در اینجا ضروری می‌دانم:

اول - آنچه در ذیل هر آیه درج شده، «پیام آیه» است که ترکیبی از ترجمه آزاد و شرح مفهوم آیه بر مبنای «گنجینه ودایره لغات کودک» می‌باشد.

دوم - طبق فتوای همه مراجع تقلید عظام، لمس کردن آیات قرآن برای کودکان و افراد نابالغ اشکال ندارد و اگر بدون وضو به قرآن دست زدند، بر پدر، مادر و یا مربی واجب نیست جلوگیری کنند. البته اگر کودک کاری کرد که بی‌احترامی به قرآن تلقی شود، باید جلوگیری نمود.

ساختار کتاب از دو بخش تشکیل شده است؛ در بخش اول که مخصوص اولیاء و مربیان کودک است، روش انتقال و آموزش پیام‌های قرآن به کودکان بررسی شده است و در بخش دوم ۳۰ کارت با موضوعات

کاربردی برای آموزش و رنگ‌آمیزی کودکان به روش مفهومی، تصویرسازی شده است. در طرف روی هر کارت «تصویر رنگی» و پشت کارت «تصویر خطی» طراحی شده است تا کودکان عزیز با الگو گرفتن و مشاهده کوچک شده تصویر رنگی که بالای صفحه تصویر خطی نیز جاسازی شده است، تصاویر را «جورچین» کرده و موارد رنگ نشده را رنگ‌آمیزی و نقاشی و با پدر و مادر یا مربی خود در ارتباط با مفهوم تصاویر صحبت کنند تا به روش بحث و گفت‌وگو، هدف و محتوای تصاویر برای کودک تشریح شود. تعداد آیات گزینش شده در کتاب «تفسیر کودک»، ۲۰۰ آیه می باشد که در ۳۰ جلد مستقل و موضوعی به تدریج چاپ و منتشر خواهد شد (ان شاء الله).

موضوعات گزینش شده برای کودکان عزیز با هدف ارتقاء «مهارت‌های زندگی» بر اساس روایتی از امام صادق (علیه السلام) شامل چهار مهارت «خداشناسی، خودشناسی، مردم‌شناسی و دنیاشناسی» تفکیک شده و برای هر موضوع اصلی، تعدادی از مفاهیم ساده برای کودکان تصویرسازی گردیده است.

دکتر محمد بیستونی

رئیس اتحادیه مؤسسات قرآنی تفسیر جوان (آموزشی - پژوهشی)

(سامل ۴۰ مؤسسه تخصصی و موضوعی قرآن کریم)

۲۱ مهر ۱۳۹۳ ه.ش. - ۱۸ ذی حجه ۱۴۳۵ ه.ق. (عید سعید غدیر خم)

مشهد مقدس، حرم سلطان مهر و رضا علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحية والثناء

فهرست مطالب

تأییدیه آیت الله جعفر سبحانی	«الف»
تأییدیه آیت الله نوری همدانی	«ب»
مقدمه دکتر محمد حسن نجمی	«ج»
مقدمه مؤلف	«د»

گفتار اول - کلیات

سیسمونی قرآنی کودک	۳
چه نوع از آیات قرآن مناسب حال بچه ها می باشد؟	۴
چه نوع از آیات قرآن برای کودکان توصیه نمی شود؟	۵
روش تربیت اعتقادی از نگاه قرآن ، معصومین «علیهم السلام» و بزرگان الهی	۷
الف - تربیت اعتقادی در قرآن	۷
منشور تربیتی لقمان	۸
ارزش های تربیتی لقمان	۸
روش های تربیتی لقمان	۹
مراقب خود و خانواده خود باشید	۱۰
ب - تربیت اعتقادی در کلام امامان «علیهم السلام»	۱۱
نکات کلیدی در آموزش قرآن و مفاهیم دینی به کودکان	۱۳
نکات مهم	۱۵
طبیعت بهترین مدرسه خداشناسی و آموزش پیام های قرآن کریم	۱۵

- ۱۸ درسی زیبا از مدرسه طبیعت
- ۱۹ روش آموزشی امام صادق (علیه السلام)
- ۱۹ منشور تربیتی اسلام
- ۱۹ نیازهای کودک
- ۲۰ (۱) نیازهای جسمی کودک
- ۲۱ (۲) نیازهای روانی کودک
- ۲۲ نتیجه گیری
- ۲۳ روش تدریس این کتاب

گفتار دوم - کودکان و خبر بد

- ۲۷ آیا همه خبرهای بد برای کودکان هم خبر بد تلقی می شوند؟
- ۲۷ چگونه خبرهای بد را به بچه ها برسانیم؟
- ۳۰ مفهوم مرگ برای کودکان، چه تفاوتی با بزرگسالان دارد؟
- ۳۲ چگونه پزشک خبر بیماری خطرناک یا مرگ کسی را به اطلاع کودک وی برساند؟
- ۳۸ چگونه رفتارهای بد ناشی از شنیدن خبر تولد فرزند جدید را در فرزند اول کم کنیم؟
- ۳۹ خبر مرگ یکی از اعضای خانواده یا دوستان نزدیک کودک را چگونه به اطلاع او برسانیم؟
- ۴۱ چه نوع خبرهایی را لازم نیست به کودکان برسانیم؟
- ۴۱ خلاصه نکات مهم برای والدین

گفتار سوم - کودکان و بلایا

- ۴۵ ضربه روانی چه علایم و نشانه هایی دارد و چه تأثیری روی مغز کودکان می گذارد؟
- ۴۵ واکنش های معمول کودکان به بلایا کدامند؟
- ۴۷ پیامدهای منفی اختلال فشار روانی بر روی کودکان کدامند؟

- ۴۷ برای کمک به کودکان پیش دبستانی چه باید کرد؟
- ۴۸ برای کمک به کودکان دبستانی چه باید کرد؟
- ۵۰ چگونه می توان با پر خاشگری کودکان مقابله کرد؟
- ۵۱ افسردگی در کودکان چه علایمی دارد و چگونه می توان با آن مقابله کرد؟
- ۵۲ مشاهده خشونت در خانواده چه تأثیری بر کودکان دارد؟
- ۵۲ کودکان نسبت به بلایای طبیعی چه واکنش هایی نشان می دهند؟
- ۵۴ مرگ چیست و کودکان در مراحل رشدی مختلف چه برداشتی نسبت به آن دارند؟
- ۵۵ کودکان نسبت به مرگ نزدیکان، چه واکنش هایی نشان می دهند؟
- ۵۵ چگونه می توان به یک کودک سوگوار کمک کرد؟

گفتار چهارم - کودکان و مسائل جنسی

- ۶۱ مراحل رشد طبیعی جنسی در کودکان کدامند؟
- ۶۱ رشد طبیعی جنسی از زمان تولد تا ۲ سالگی چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۲ رشد طبیعی جنسی در سن ۲ تا ۶ سالگی چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۳ دوران نهفتگی جنسی در چه سنی است و چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۴ مرحله قبل از بلوغ جنسی چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۵ همانندسازی طبیعی پسران با پدران چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۶ همانندسازی طبیعی دختران با مادران چه خصوصیتی دارد؟
- ۶۸ پاسخ دادن به سؤالات جنسی کودکان بهتر است از چه سنی شروع شود؟
- ۶۹ والدین نسبت به سؤالات کودکان نشان معمولاً چه عکس العملی نشان می دهند؟
- ۷۱ به سؤالات جنسی کودکان چگونه باید پاسخ داد؟
- ۷۱ والدین در پاسخ گویی، چه نکاتی را باید رعایت کنند؟
- ۷۲ وقتی کودک درباره تولد انسان سؤال می کند، چگونه باید پاسخ داد؟

- اگر کودکان از نقش پدر در تولید مثل پرسند، چگونه باید پاسخ داد؟ ۷۴
- وقتی که کودکان از تفاوت جنسی خود و دیگران می پرسند، چگونه باید جواب داد؟ ۷۵
- پوشش مناسب والدین در حضور کودکان چگونه باید باشد؟ ۷۵
- والدین برای سلامت جنسی فرزندانشان در خانواده چه نکاتی را باید رعایت کنند؟ ۷۶
- پوشش کودکان چگونه باید باشد؟ ۷۷
- محل خواب کودکان و والدین چگونه باید باشد؟ ۷۸
- با کودکانی که می خواهند با برادرها و خواهرهایشان بخوابند، چگونه باید رفتار کنیم؟ ۷۹
- هنگام رابطه زناشویی، والدین چه نکاتی را باید رعایت کنند؟ ۷۹
- خودارضایی در کودکان؟ ۸۱
- چگونه می توان از بروز خودارضایی در کودکان پیشگیری کرد؟ ۸۱
- برای پیشگیری از آزار جنسی کودکان چه اقداماتی می توان انجام داد؟ ۸۵
- پاسخ به ۳۵ پرسش درباره مهارت های تربیتی کودکان ۸۸
- اختلاط دختر و پسر ۸۸
- استقلال کودک پیش از دبستان ۸۸
- پند و اندرز به کودک ۸۹
- تخریب وسایل و اسباب بازی ۹۱
- تربیت خاموش ۹۲
- ترس ۹۲
- ترس از مرگ ۹۲
- ترس از جدایی ۹۲
- ترس از درگیری با هم سالان ۹۴
- تشویق ۹۵

- ۹۵ اهمیت تشویق
- ۹۸ تمرکز حواس
- ۹۹ بی‌حجابی دختر
- ۱۰۰ حس تملک
- ۱۰۲ خواسته‌های غیرمنطقی کودک
- ۱۰۳ ملاک‌های دوست خوب برای کودکان
- ۱۰۴ سیادت دوران کودکی
- ۱۰۶ شکرتاسازی استعدادها
- ۱۰۸ چگونگی از شیر گرفتن کودک
- ۱۰۹ شرارت
- ۱۰۹ شیطنت کودکان
- ۱۱۰ کابوس کودک
- ۱۱۱ تأثیر محیط بر کودک
- ۱۱۲ مدرسه
- ۱۱۲ آماده کردن کودک برای مدرسه
- ۱۱۳ بی‌رغبتی کودک از رفتن به مدرسه
- ۱۱۴ مسائل جنسی کودکان
- ۱۱۵ زمان بازی کودک با آلت تناسلی خود
- ۱۱۶ کنجکاوی درباره اعضاء خصوصی بدن دیگران
- ۱۱۶ تماس بدن با تخت
- ۱۱۷ آثار منفی مشاهده روابط جنسی والدین
- ۱۱۸ زمینه‌های انحراف جنسی کودکان

- ۱۲۰ ناسازگاری کودکان
- ۱۲۰ دعوای کودکان پیش دبستانی
- ۱۲۱ وابستگی کودک
- ۱۲۱ وابستگی کودک به مادر
- ۱۲۲ وابستگی کودک به پدر

گفتار پنجم - کودک و فلسفه

- ۱۲۷ بیانات مقام معلم رهبری در دیدار معلمان سراسر کشور
- ۱۲۷ کودک و توان درک مفاهیم فلسفی
- ۱۲۸ آغاز حیرت و تفکر
- ۱۲۹ مفهوم «خوب» برای بچه‌ها
- ۱۳۰ مثال در قرآن برای پرورش فکر
- ۱۳۱ نقش داستان در پرورش فکر کودک
- ۱۳۲ اولویت‌ها و باید‌ها در آموزش فلسفه به کودکان
- ۱۳۲ ۱. آموزش فلسفه بر اساس ایمان و اخلاق
- ۱۳۲ ۲. ایجاد شخصیت انسانی در کودک
- ۱۳۳ ۳. ایجاد روح پژوهشگری در کودک
- ۱۳۴ ۴. پرورش روح سازندگی و خلاقیت
- ۱۳۵ رسانه و افت میزان خلاقیت
- ۱۳۶ ۵. آشناساختن کودک با فرهنگ و اندیشه اسلامی
- ۱۳۷ روش‌های آموزش فلسفه به کودکان